

BÖLÜM 7

ÇOCUK EDEBİYATINDA DEĞER EĞİTİMİ

Şahin ŞİMŞEK¹

GİRİŞ

Çocuk kavramı, Kubbealtı Lügati’nde “Büyüyünceye kadar olan devresinde insana verilen isim, insan yavrusu” şeklinde tanımlanmıştır (Ayverdi, 2008, s. 602). “Yaşam zincirinin doğal ve değişmez halkalarından biri olarak algılanan çocukluk kavramı değişik toplumlarda, tarihin farklı evrelerinde, hatta aynı toplumun farklı kesimlerinde değişik anlamlar taşımaktadır. Bilimsel alandaki ilerlemeler, insan hakları konusunda yapılan çalışmalar ve gelişimsel bakış açısının ortaya çıkması ile çocuğa ait bütün tanım ve kavramlar değişim geçirmiştir.” (Aral, 2016, s. 43).

Çocuk kavramını yalnızca yaş odaklı olarak ele almamak, biyolojik bir kategori olarak görmemek lazımdır. Çocukluk kavramı, fizyolojik açıdan ergenliğe kadar olan süreci, zihinsel açıdan soyut düşüncenin gelişimine kadarki evreyi, ruhsal açıdan benlik ve duygusal gelişime ulaşma sürecini, sosyal açıdan kişinin topluma intibakına kadar olan dönemi, hukuki açıdan ise oy kullanma gibi temel insani hakların kazanım sürecini ifade etmektedir. Çocukları minyatür yetişkinler olarak görmemek, yetişkinlerden tek farklarının yaş ve deneyim olduğu fikrine kapılmamak gerekmektedir. “Çocuk, kendine özgü algılama bi-

¹ Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., ssimsek@kastamonu.edu.tr

gi değerler öncelikli olarak öğretilmelidir, hangi değerler hangi yaş grubuna kazandırılmalıdır; evrensel değerler mi öğretilmeli millî değerler mi öğretilmelidir, her ikisi de öğretilecekse öncelik ve ağırlık hangisine verilmelidir konularında yapılacak çalışmalara, eğitimcilerin, alan uzmanlarının görüşlerine ihtiyaç vardır. Bu konular aydınlatıldığında daha planlı, programlı, sistemli ve daha verimli bir değer eğitimi yapılabilecektir.

KAYNAKLAR

- Akçay, S. & Baş, B. (2015) Samed Behrengi'nin hikâyelerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3 (3), 77-90.
- Akkaya, N. (2014). Keloğlan masallarında yer alan değerlerin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 2/1, 312-324.
- Arıcı, A. F. (2018), *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Pegem Akademi.
- Arıkan, A. (2011). Değerler eğitiminin tanımı, önemi ve kapsamı. *Okulöncesi Dönemde Değerler Eğitimi* (1-26). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisi.
- Arısoy, E. (2014). Ayla Çınaroğlu'nun çocuk romanlarında dilin kullanımı ve evrensel değerler. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Aydın, M. (2003). Gençlerin değer algısı: Konya örneği, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3, 121- 144.
- Ayverdi, İ. (2008). *Kubbealtı lügâtı misalli büyük Türkçe sözlük*. Kubbealtı.
- Balta, E. E. (2019). Çocuk edebiyatı üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların içerik analizi (2011-2018 Yılları). *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10 (17), 464-489. Doi: 10.26466/opus.510809
- Batur, Z. & Yücel, Z. (2012). Ahmet Efe'nin çocuk hikâyelerinde değer eğitimi ve hikâyelerin türkçe eğitimine katkısı. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 7/4, 1031-1049.
- Bolat, Y. (2016). Sosyal değerleri ve değerler eğitimini anlamak. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4/29, 322-348.
- Bozdağ, F. (2000), *Çocuk kitaplarında metin, dil ve resimleme ilişkisi*. 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Çelikkaya, H. (1996). *Fonksiyonel eğitim sosyolojisi*. Alfa Yayınları.
- Çifçi, M. (2009). Eleştirel okuma. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 54 (2006/1), 55-80.
- Demircioğlu, İ. H. & Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (15), 69-88.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (2008). *Eğitim bilimine giriş*. Pegem Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş çocuk yazını (Gözden geçirilmiş 3.basım)*. Tudem Yayınları.
- Doğan, H. (1997). *Eğitimde program ve öğretim tasarımı*. Önder Matbaacılık.
- Fidan, N. (1996). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Kadioğlu Matbaası.
- Gürsoy, İ. A. (2020). Çocuk edebiyatında yazınsal türler. S. Karagül & E. Şen (Ed). *Çocuk edebiyatı okuma kültürünün temelleri* içinde (s. 157-176). Nobel Yayınları.
- Güven, A. Z. (2014). *Değerler eğitimi ve Türkçe derslerinde değerlerin kullanımı*. Palet Yayınları.
- Han, C. & Türkyılmaz, M. (2020). Miyase Sertbarut'un romanlarının değerler aktarımı bakımından incelenmesi. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 4 (2), 122-151.
- Karagöz, B. (2018). Emin Özdemir'in çocuk kitaplarına değerler eğitimi bağlamında bir bakış: bir çözümleme çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 63-85. Doi: 10.30794/pausbed.414620

- Karagül, S. (2020). Çocuk edebiyatı ve temel nitelikleri. S. Karagül & E. Şen (Ed). *Çocuk edebiyatı okuma kültürünün temelleri* içinde (s. 1-25). Nobel Yayıncılık.
- Karatay, H. & Destebaşı, F. & Demirbaş, M. (2015). Çocuk edebiyatı ürünlerinin 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin karakter gelişimine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDER)*, ÖS-II: 123-140.
- Kardaş, M. N. & Cemal, S. (2017). Değerler eğitimi ve Türkçe öğretiminde değer eğitimi üzerine yapılan araştırmalara ilişkin kaynakça denemesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (16), 383-412.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Engin Yayınevi.
- Kaya, M. (2014). Okuma kültürü ve çocuk edebiyatı. *Türk Dili Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı* (608-622). CVII (756).
- Kumbasar, E. (2011). Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Neslitürk, S. & Deniz, M. E. (2014). Anne değerler eğitimi programının 5 - 6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeylerine etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4 (4), 103-116.
- Oğuzkan, F. (2010). *Çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık.
- Otmar, Ö. & Erdem, A. (2019). Yalvaç Ural'ın çocuk edebiyatı eserlerinde hayvan sevgisi değeri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17 (37), 7-34.
- Öztürk Samur, A. & Deniz, M. E. (2014). Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7 (4), 463-481.
- Sallabaş, M. (2013). Ömer Seyfettin hikâyelerinin Türkçe öğretiminde değer aktarımı bakımından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (18), 59-68.
- Sever, S. (2007) Okuma kültürü edinme sürecinde Türkçe öğretiminin sorumluluğu. *Okuma Kültürü ve Okullarda Uygulama Sorunları Toplantısı*. MEB Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve edebiyat (6. Basım)*. Tudem Yayınları.
- Susar Kırmızı, F. (2014). 4. Sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12/27, 217-259.
- Şimşek, H. (2005). Çocuk dergilerinin eğitsel işlevi. *Milli Eğitim Dergisi*.
- Şimşek, T. (2014). Çocuk edebiyatı tarihine ön söz. *Türk Dili Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı* (15-58), CVII (756).
- Şimşek, S. & Alkan, V. (2019). Karakter ve değer eğitimi dersinin kazanımları. *Eskişehir Osman-gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20/Özel sayı, 1263-1278.
- Şimşek, Ş. (2020). Çocuk edebiyatında değerler eğitimi. Ş. Şimşek & F. Bulut (Ed). *Çocuk edebiyatı yazarlarının kaleminden değerler eğitimi* içinde (s. 9-19). Akademisyen Kitabevi.
- Şimşek, Ş. & Özcan, M. (2021). Sorularla Türkçe derslerinde değerler eğitimi. Ö. T. Kara (Ed). *Sorularla Türkçe eğitimi* içinde (s. 564-585). Asos Yayınları.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Pegem A Yayıncılık.
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7 (1), 245-254.
- Yılmaz, B. (2009) Çocuklarda okuma kültürünü geliştirmede ebeveyn ve öğretmenin rolü. *Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu*. Eğitim Sen Yayını, 133-140.
- Yılmaz, O. & Arslan, M. A. (2014). Fatih Erdoğan'ın eserlerinde yardımseverlik değeri. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, VII – II, 37 -44.